

1. Obiekt **CERKIEW GR.-KAT.** p.w. WNIEBOWZIECIA N.M. PANNY
ob. KOŚCIÓŁ RZYM.-KAT. p.w. WNIEBOWZIECIA N.M. PANNY
w zespole sakralnym

2. Czas powstania
przed 1772 r.

3. Miejscowość
KLESZTÓW

4. Adres Klesztów
22-115 Roztoka
nr hipoteczny K.W. 29801
działka nr 218

5. Przynależność administracyjna
województwo chełmskie
gmina Żmudź
pow. CHEŁM

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo lubelskie
powiat Chełm

8. Właściciel i jego adres
Parafia Rzym. - Kat.
p.w. Wniebowzięcia NMP
w Klesztowie, 22-115 Roztoka
Archidiecezja Lubelska

9. Użytkownik i jego adres

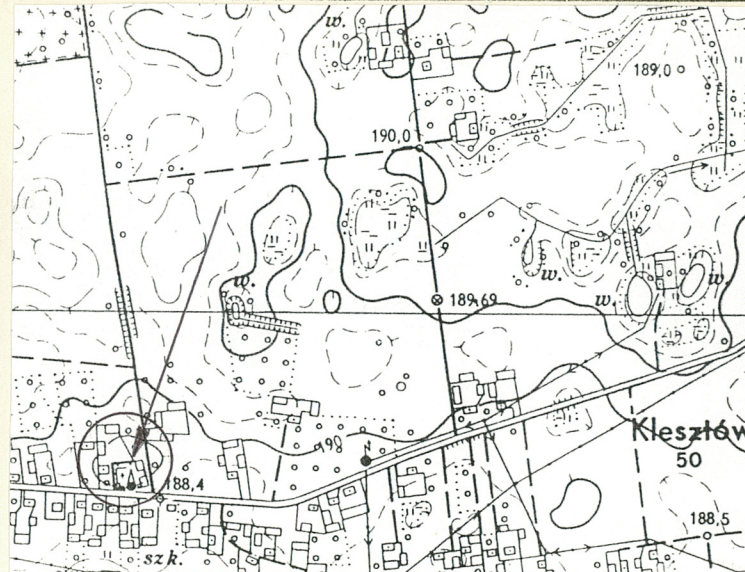
J. W.

10. Rejestr zabytków

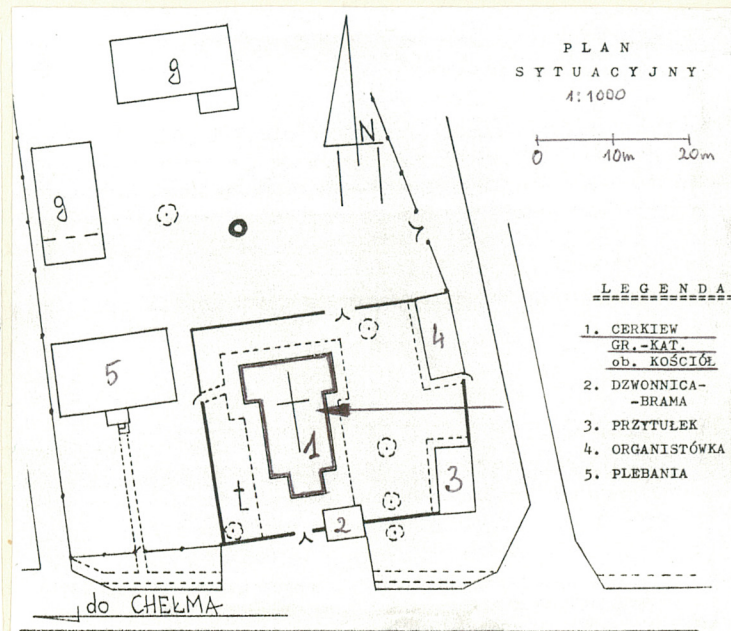
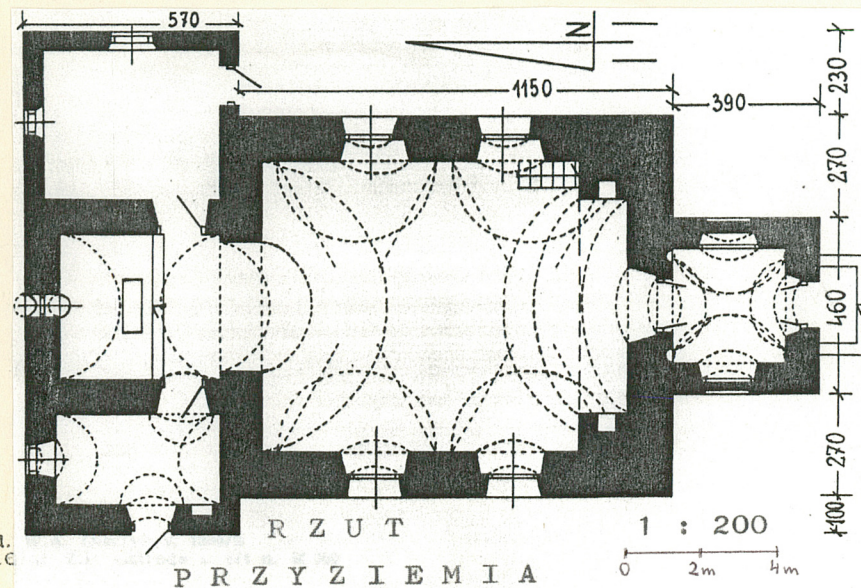
Nr A-24/194 data 13.02.1967r

Widok od strony pld. - zach.

Plan orientacyjny 1 : 10000

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu.

- Przed 1772 rokiem - budowa cerkwi unickiej z fundacji Onufrego Węglińskiego, właściciela Klesztowa i ozdobienie jej późnobarokową polichromią przez Gabriela Sławińskiego.
- 1773r. - konsekracja świątyni przez bpa Maksymiliana Ryłko p.w. Wniebowzięcia NP Marii.
- 1836r. - pożar niszczy budynki plebańskie i częściowo dach cerkwi.
- 1839r. - częściowe reperacje cerkwi i cmentarza wokół niej.
- 1840r. - zły stan cerkwi i zalecenia RGL w sprawie remontu.
- 1844r. - projekty połączenia parafii: Żmudź, Rostoka i Klesztów w jedną parafię z główną świątynią w Klesztowie, co wiązało się z oszczędnościami przy postawieniu ikonostasu tylko w Klesztowie.
- 1865r. - przejście na cerkiew prawosławną.
- 1866r. - przeznaczenie przez Gubernatora Lubelskiego 84 rs na reperację cerkwi i budowę ikonostasu.
- 1867r. - remont cerkwi i częściowa wymiana pokrycia dachowego, wymiana ram okiennych ze wstawieniem wszystkich szyb, przestawienie ambony i podniesienie podłogi przed planowanym ikonostasem - koszt 601 r.
- 1868r. - budowa ikonostasu za 350 rubli.
- 1907r. - zły stan dachu krytego dachówką, malowidła wymagają oczyszczenia i konserwacji. Brak funduszy w parafii z powodu spalenia wsi /24 chałupy/.

13 Opis sytuacji, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze wyposażenie Instalacje)

Sytuacja - Cerkiew gr.-kat. usytuowana w centrum wsi przy skrzyżowaniu dróg do Rostoki, Puszczy i Chełma, w zespole sakralnym. Po przeciwnej stronie drogi do Chełma sąsiaduje z zabudową zagrodową. Za drogą do Puszczy pierwotnie znajdował się zespół dworski, obecnie w tym miejscu jest gospodarstwo z nikłymi śladami dawnego założenia a w narożu pomnik wystawiony współcześnie ku czci poległych w czasie II wojny. Przed fasadą cerkwi zwróconej prezbiterium na północ ustawiona dzwonnica przesunięta nieco z osi na wschód; w tej też stronie przy narożach muru ogrodzeniowego - przytułek i organistówka. Od strony zachodniej cerkwi jest plebania a za nią budynki gospodarcze. Cerkiew dawniej w otoczeniu zwartego skupiska drzew, obecnie znacznie uszczuplonego.

Materiał, konstrukcja - Cerkiew murowana z cegły, otynkowana, w nawie i zakrystii zachodniej sklepienia kolebkowe z lunetami, w prezbiterium i kruchcie kolebkowo-krzyżowe, w nowej zakrystii strop płaski. Więźba dachowa niedostępna, prawdopodobnie więtkowo-stolcowa, nad kruchtą i zakrystiami krokwiowa. Dach pokryty blachą miedzianą /wcześniej dachówką/. Posadzka w nawie kamienna, dwukolorowa, w prezbiterium - marmurowa, w zakrystiach terakota współczesna, na chórze podłoga sosnowa. Schody na chór proste drewniane "drabinowe". Drzwi wejściowe do kruchty drewniane dwuskrzydłowe, płycinowe, nabijane ćwiekami, do nawy głównej drzwi współczesne kościelowi, spągowe, ze starymi okuciami zamykane od wewnątrz drągiem wysuwany z ściany, do zakrystii drzwi nowe obijane. Okna metalowe pojedyncze 15-kwaterowe o łuku odcinkowym; w kruchcie i zakrystiach drewniane, prostokątne 9-kwaterowe.

Rzut - Cerkiew zbudowana na rzucie prostokąta z kwadratową kruchtą i kwadratowym prezbiterium przy którym dwie zakrystie: prostokątna współczesna kościelowi i dobudowana w 1960 roku zbliżona do kwadratu.

Bryła - Cerkiew jednokondygnacyjna, jednonawowa, bez podpiwniczenia, pokryta bardzo stromym, wysokim dachem dwuspadowym, z nieco niższym prezbiterium i dużo niższą kruchtą; przy prezbiterium dostawione zakrystie o dachach pulpityowych.

Elewacje - Z belkowaniem obiegającym wokół, zakończonym gzymsem wieńczącym, ściany gładkie w kolorze białym.

Elewacja frontowa - południowa z dostawioną parterową kruchtą, belkowaniem i gzymsem ponad nią oddzielającym wysoki szczyt ze spływami ujętymi po bokach czworobocznymi filarkami ze sterczynami w formie wydłużonych waz. Szczyt zwieńczony ogzymсовanym przyczółkiem i ażurowym krzyżem. Kruchta z półkolistym otworem, w którym prostokątne drzwi płycinowe zwieńczone szczytem z ogzymсовanym przyczółkiem i krzyżem, boczne ściany z prostokątnymi blendami.

<p>14. Kubatura</p> <p>1364 m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>155 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>cerkiew</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>kościół</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <ul style="list-style-type: none"> -1951r. - remont wstrzymany przez WKZ po stwierdzeniu prowadzenia bez zgody, dużych niedbałości i nieprawidłowości: zniekształcanie profilów, niestaranne wyciąganie gzymsów na elewacji, zamurowywanie dziur po pociskach bez należytego dotarcia zaprawy. -1955r. - dobudowa nowej zakrystii od strony wschodniej. <ul style="list-style-type: none"> - naprawa uszkodzonego pociskiem chóru /parapetu i arkady/. -1961r. - konserwacja malowideł przez Mieczysława Kadłuczkę /zmarł w trakcie prac/. -1963r. - założenie instalacji elektrycznej /brak zgody na ogrzewanie/. -1964r. - założenie rynien i wykonanie odcieków odprowadzających wodę od ścian. -1975r. - konserwacja malowideł w prezbiterium i kruchcie przez Alojzego Gossa z Torunia, dalsze prace wstrzymane z powodu braku dotacji. -1977r. - zły stan pokrytego dachówką dachu, zgoda WKZ na wprowadzenie blachy miedzianej. -1988r. - skucie tynków zewnętrznych. <ul style="list-style-type: none"> - wymiana pokrycia dachowego na blachę miedzianą. -1993r. - zły stan dachu, zamakanie ścian i malowideł m.in. z powodu braku rynien i złych obróbek blacharskich. 		<p>19. stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Kościół po generalnym remoncie i konserwacji malowideł. Stan bardzo dobry.</p> <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Nie wymaga interwencji konserwatorskich.</p>	

1. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

- Archiwum Kurii Biskupiej, Rep.61, IVb 77a.
- Akta kościoła w Klesztowie.
- WAPL, RGL, Ref. IV, syg. 239,
Cerkwie, dozory, budynki parafii i majątki cerkiewne
w Klesztowie.
- WAPL, Wydz. Adm. AS, syg. 209,
Klesztowa kościoła r.g. fundusze i reperacja 1836-44.
- WAPL, Wydz. Adm. syg. 565,
Klesztowa zabudowań cerkwi, plebanii oraz cmentarza
budowa i reperacje.
- WAPL, RGL, CH. K.Gr.-Kat., syg. 531a,
Akta gruntowe parafii Klesztów.
- WAPL. CH. K.Gr.-Kat. syg. 2037,
O remontach Klesztowskiej Cerkwi.

2. Bibliografia

- Katalog Zabytków Sztuki w Polsce t.VIII. z.5
Powiat chełmski. - pod redakcją R.Brykowskiego
i E.Smulikowskiej-Rowińskiej.

3. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

- Zbiory ikonograficzne PSOZ w Chełmie
Fot. H.Gawareckiego z 1955r.

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst Jadwiga Łojek V - VIII. 1996r
imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki Jerzy Saneluta X - XI. 1996r
imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogra Jadwiga Łojek X - XI. 1996r
imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów W/O PSOZ w Chełmie

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
K L E S Z T Ó W	CERKIEW GR.-KAT.	c. d. historii, opisu i zdjęcia obiektu
<p>-1808r. - prośba parafian do Chełmskiego Konsystorza Prawosławnego o pomoc finansową na remont cerkwi, która nie przechodziła gruntownego remontu od czasu powstania.</p> <p>-Lata 1915-1917 - cerkiew stoi pusta.</p> <p>-1917r. - staraniem Stanisława Titenbruna - właściciela Dryszczowa i mieszkańców Klesztowa świątynia przekazana zostaje katolikom.</p> <p>-7.XI.1917r. - poświęcenie kościoła przez kanonika Kolegiaty Zamojskiej ks. Wincentego Hartmana - dziekana chełmskiego i oddanie w zarząd księdzu Przyłuskiemu - proboszczowi Kumowa.</p> <p>- malowidła pokryte wapnem przez prawosławnych, zagrzybione.</p> <p>-1919r. - wyjazd dużej części katolików na Wołyn, w Klesztowskiej parafii tylko 860 osób, ks. Haliop - proboszczem, dyskusje o utworzeniu samodzielnej parafii.</p> <p>-9.II.1920r. - uznanie kościoła w Klesztowie za filialny z prawami parafialnego.</p> <p>- remont doraźny z przystosowaniem do liturgii rzymsko-katolickiej, naprawa przeciekającego dachu, usunięcie ikonostasu.</p> <p>-1927r. - restauracja malowideł przez Tadeusza Korpala z Krakowa polegająca na znacznym ich przemalowaniu temperą - koszt ok. 20000 zł.</p> <p>- brak ambony, zgniła podłoga.</p>		
<p><u>Elewacje boczne</u> - gładkie, rozbite jedynie parą wydłużonych okien, zakończonych łukiem odcinkowym.</p> <p><u>Elewacja północna /prezbiterium/</u> - ze spiętrzonymi szczytami nawy i prezbiterium opracowanymi analogicznie jak w elewacji frontowej, z małym okulem w przyczółku korpusu głównego i niewielkim prostokątnym okienkiem w szczycie prezbiterium oraz okulem poniżej gzymsu; w półszczytach zakrystii kwadratowe okienka.</p> <p><u>Wnętrze</u> - W ścianach nawy rozglifione wnęki przesklepione odcinkowo, nad nimi analogiczne wnęki okienne. Prezbiterium wydzielone łukiem tęczowym o wykroju półkolistym. Chór muzyczny wsparty na szerokiej arkadzie o łuku odcinkowym, wspartej na niskich filarach przyściennych. Sklepienia i ściany nawy, prezbiterium, zakrystii zachodniej i kruchty pokryte polichromią późnobarokową wykonaną przez Gabriela Sławińskiego w 1772 roku. ze scenami religijnymi w bogatej iluzjonistycznej architekturze, wśród wazonów kwiatów, kartuszy rokokowych, malowanej balustrady tralkowej i ozdobnych obramień.</p> <p><u>Wyposażenie</u> - Skromne z nielicznie zachowanymi elementami współczesnymi świątyni: feretrony, obrazy, żyrandol, ołtarz posoborowy złożony z podstawy będącej fragmentem ścianki chóru z kościoła w Kumowie i współczesnych elementów stołu ofiarnego. Ołtarze jedynie iluzjonistyczne. Ławki i konfesjonały współczesne.</p> <p><u>Instalacje</u> - elektryczna, odgromowa.</p>		

Wkładkę założył: Jerzy Saneluta XI. 1996 r.
(imie, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: W/O PSOZ w Chełmie

Widok od strony prezbiterium /płd./

Elewacja
frontowa

Widok
od strony
wschodniej

1. Miejscowość

K L E S Z T Ó W

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

CERKIEW GR. - KAT.

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

c. d. historii i zdjęcia obiektu

- 1931r. - 6000 zł przydzielone przez Kurię Biskupią na remont kościoła: dokonczenie konserwacji malowideł, naprawa murów, położenie terakoty.
- 1934r. - kościół uszkodzony przez uderzenie pioruna: zniszczony dach, pęknięty łuk sklepienia, wybite okna.
- 1935r. - przełożenie dachówki.
 - wykonanie remontu zewnętrznych elewacji.
 - wykonanie dębowej ambony przez miejscową ludność.
- 1936r. - uporządkowanie terenu wokół kościoła.
 - wykonanie schodów cementowych przed wejściem do kościoła.
- 1941r. - kościół zostaje częściowo uszkodzony przez pocisk.

Kruchta
widok od frontu

Szczyt prezbiterium /późnocny/

Wkładkę założył: Jerzy Saneluta XI 1996 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: W/O PSOZ w Chełmie

Główne drzwi wejściowe

Prezbiterium
od strony północnej

Fragment szczytów ze sterczynami

Nowa
zakrystia
od strony
wschodniej

1. Miejscowość

K L E S Z T Ó W

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

CERKIEW GR. - KAT.

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

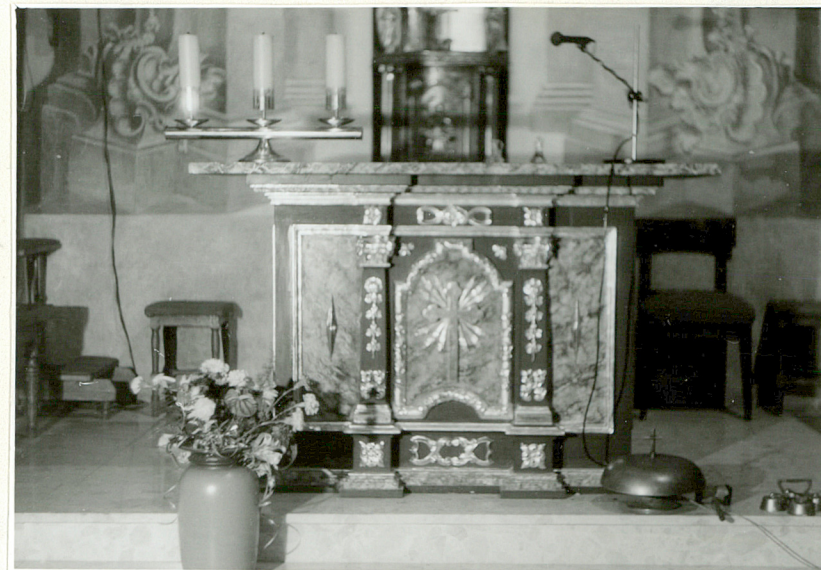
c. d. zdjęć obiektu

Drzwi do nawy głównej
zamykane wysuwającym
drągiem

Drzwi z kruchty do nawy
współczesne kościołowi

Prezbiterium z nowym ołtarzem
wykonanym z elementów
balustrady chóru z Kumowa

Wkładkę założył: Jerzy Saneluta XI.1996 r.
(imię, nazwisko, data)

Iluzjonistyczny
ołtarz
w prezbiterium

Miejsce przechowywania negatywów: W/O PSOZ w Chełmie

Malowidła na ścianie północno-zachodniej z datą ich powstania

Fragment malowideł
na ścianie północnej
nawy głównej

1. Miejscowość

K L E S Z T Ó W

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

CERKIEW GR.-KAT.

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

c. d. zdjęć obiektu

Fragm. malowideł
nawy głównej

Polichromia
w zakrystii
zachodniej

Chór z
iluzjonistyczną
balustradą

Wkładkę założył: Jerzy Saneluta XI.1996r.

(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: W/O PSOZ w Chełmie

Fragment malowideł
sklepienia

Fragment sklepienia
ze sceną
Wniebowzięcia NPM

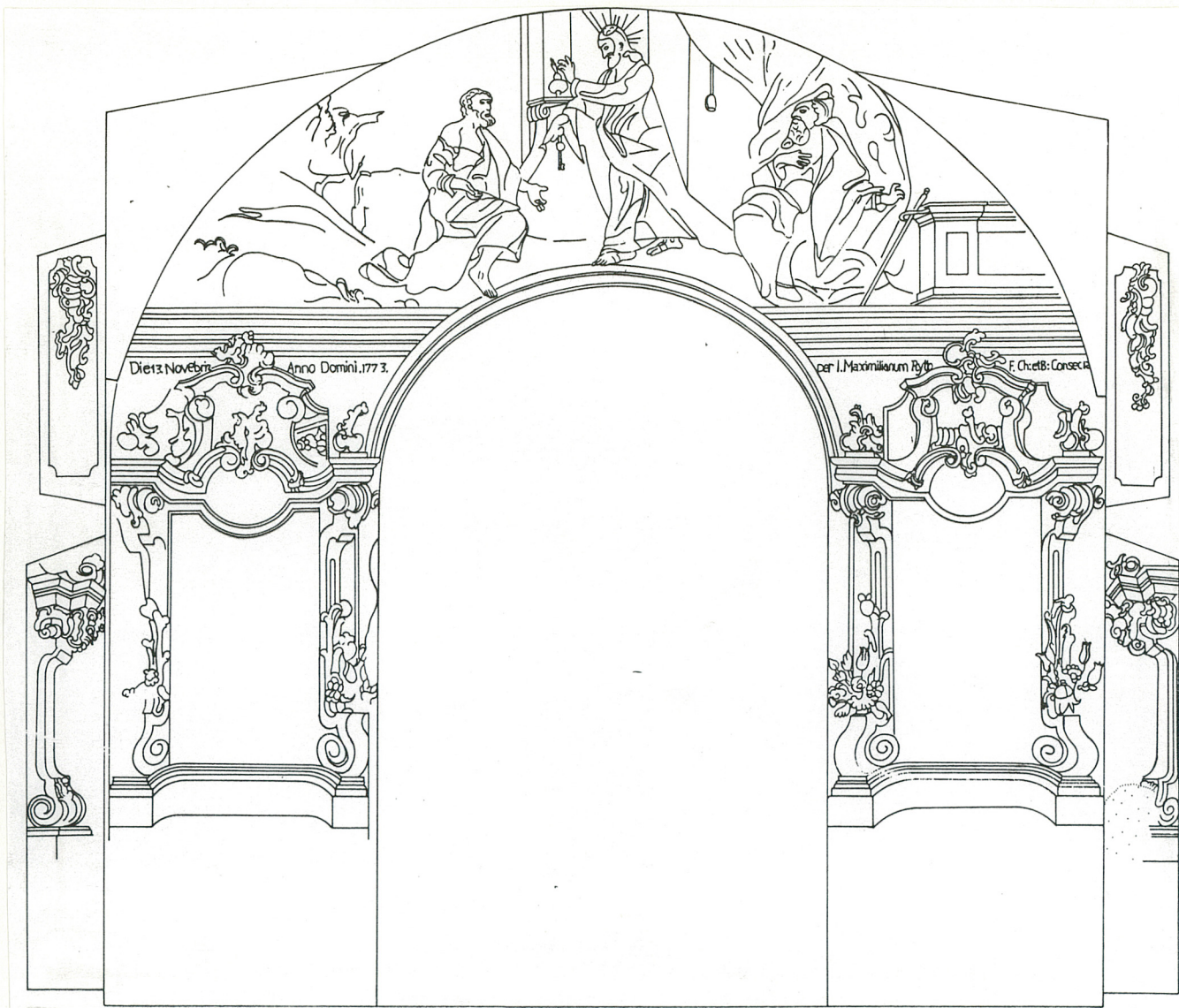
Fragment malowideł
nawy głównej

1. Miejscowość K L E S Z T Ő W	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) CERKIEW GR.-KAT.	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) kserokopie z inwentaryzacji fotogrametrycznej
-----------------------------------	--	---

Chór
z iluzjonistyczną
balustradą

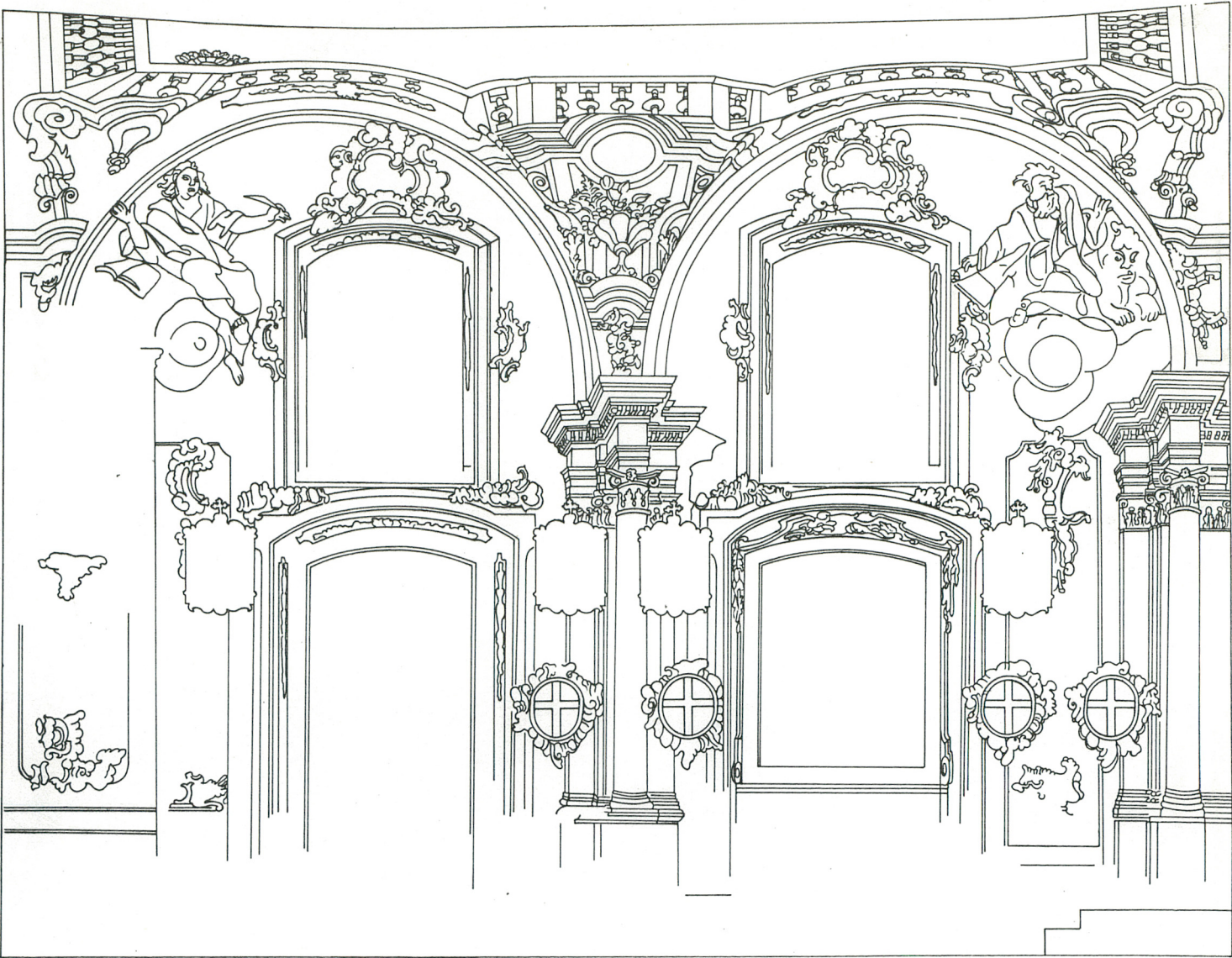
Wkładkę założył: Jerzy Saneluta XI. 1996 r.
(imie, nazwisko, data)
Miejsce przechowywania negatywów: W/O PSOZ w Chełmie

Ściana i łuk tęczowy
z datą powstania malowideł
i konsekracją kościoła

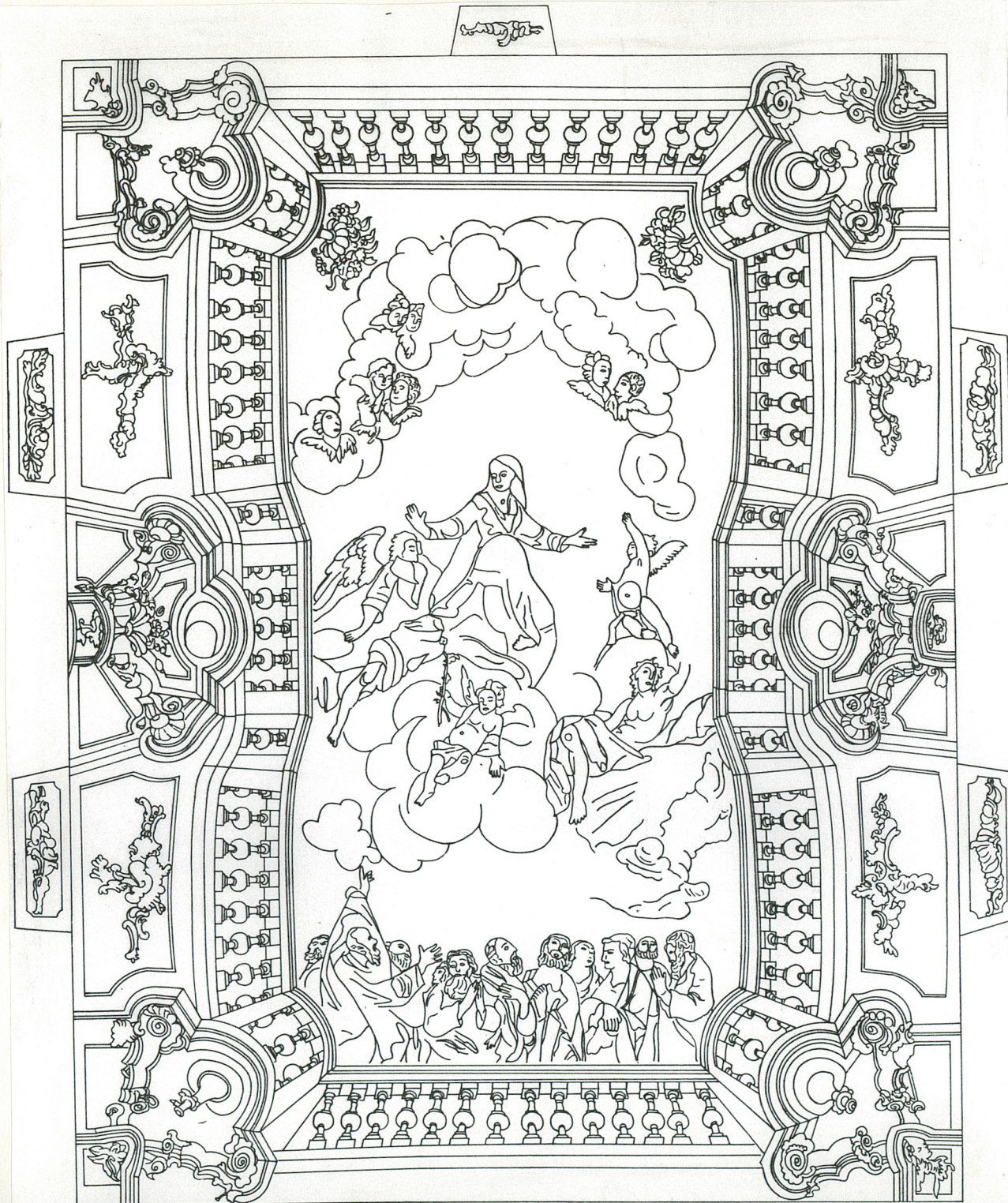
1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
K L E S Z T Ó W	CERKIEW GR. - KAT.	cd.kserokopie materiałów z inwentaryzacji fotogrametrycznej

Układ
polichromii
ściany
zachodniej

Wkładkę założył: Jerzy Saneluta XI.1996r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: W/O PSOZ w Chełmie

Sklepienie ze sceną
Wniebowzięcia N.P. Marii

1. Miejscowość

K L E S Z T Ó W

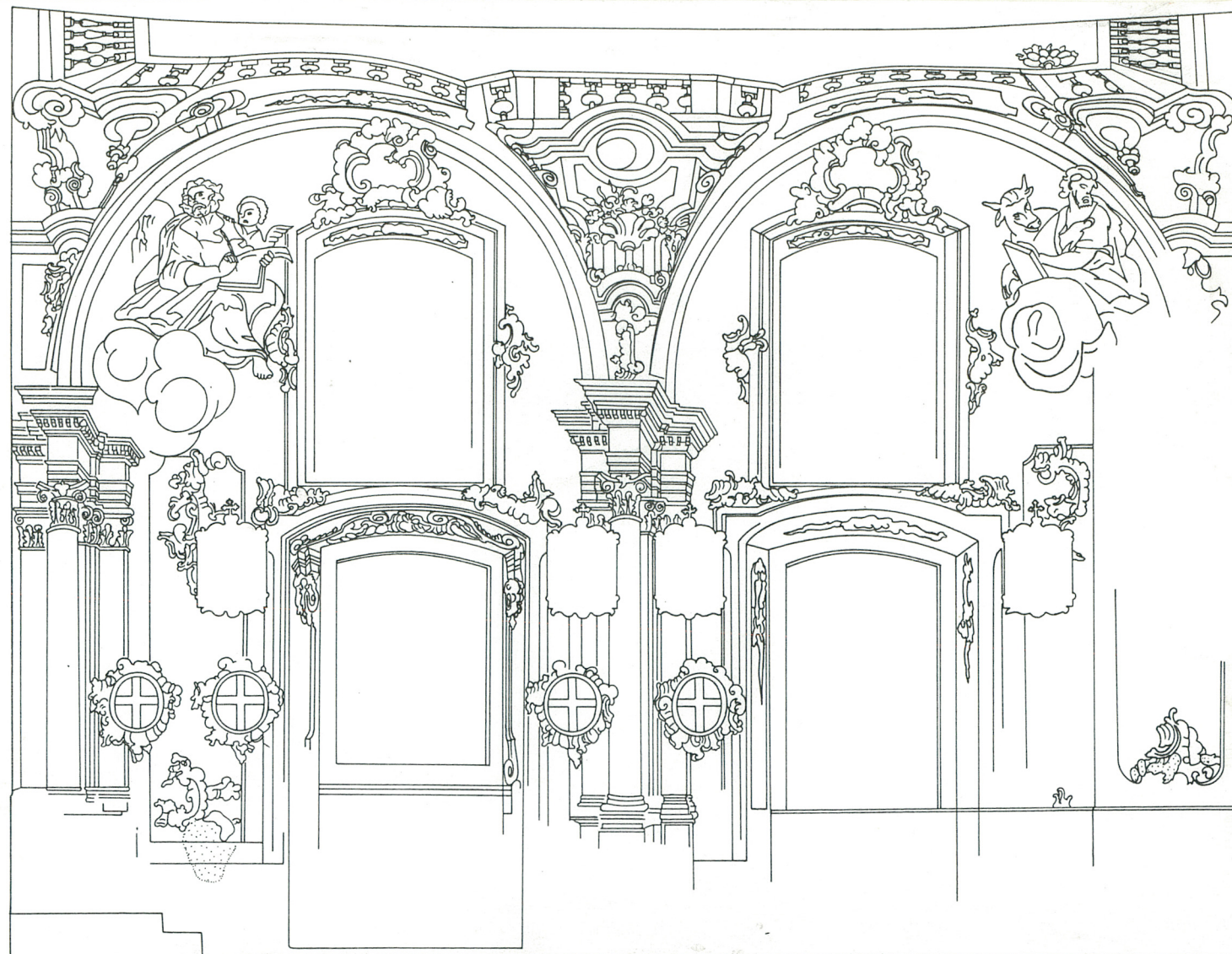
2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

CERKIEW GR. - KAT.

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

cd. kserokopie materiałów z inwentaryzacji fotogrametrycznej

Układ
polichromii
ściany
wschodniej

Wkładkę założył: Jerzy Saneluta XI. 1996r.

(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: W/O PSOZ w Chełmie